

Резиме 4

Септември, 2016 година

Јавни набавки

Договори опфатени со Директивите за јавни набавки

СОДРЖИНА

- [Општ контекст: видови договори, заеднички карактеристики](#)
- [Споредба на договорите за јавна набавка на работи, стоки и услуги](#)
- [Класификација на договорите](#)
- [Исклучоци](#)
- [Дополнителни информации](#)

Одобрено за објавување од Карен Хил, раководител на програмата СИГМА

Општ контекст: видови договори, заеднички карактеристики

Видови договори: Според Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор¹, набавката се дефинира како „стекнување преку договор за јавна набавка на работи, стоки или услуги од страна на еден или повеќе договорни органи од економски оператори кои тие договорни органи ги избрале, независно од тоа дали работите, стоките или услугите се наменети за цел од јавен интерес“. Дефиницијата во Секторската директива² е во суштина иста.

Директивите³ покриваат три главни видови на договори: за работи, стоки и услуги, вклучувајќи и конкурси за избор на идејно решение.

Договорите често содржат елементи од еден или повеќе од горенаведените видови на договор. Поради тоа, договорот за изградба на зграда може да вклучи проектантски услуги и одредени неопходни стоки. На сличен начин, договор за набавка на стоки може да вклучува услуги на поставување и инсталација. Директивите содржат конкретни правила кои се користат за класифицирање на овие „комбинирани договори“.

Одреден број договори се целосно исклучени од опфатот на директивите (но не и од Договорот⁴), поради нивната природа, што значи дека би било несоодветно да се применат одредбите од Директивите, или бидејќи подлежат на различни системи за регулирање или управување. Одредени договори, новите „резервирани договори“, добиваат посебен третман како резултат на идентитетот на оние кои ги обезбедуваат стоките, работите или услугите.

Дури и ако договорите не се исклучени, тие ќе подлежат на одредбите од директивите само ако нивната вредност ја надминува релевантната монетарна вредност утврдена во директивите – финансиските прагови на ЕУ. Овие прагови го одразуваат нивото на кое законодавецот на ЕУ претпоставува дека ќе се одвива прекуграничната трговија (иако е можно, во зависност од околностите, понудувачите да бидат заинтересирани за договори под таквите прагови во други земји-членки - треба да се потсетиме дека општите начела се применуваат за доделувањето на овие договори во секој случај). За да се спречат креативни методи за пресметка на вредноста на договорите што треба да се доделат, со директивите исто така се применуваат правила и методи за пресметка и се забрануваат методи кои се формулирани со цел да ги заобиколат директивите преку поделба, агрегација или спојување на договорите така што тие не би биле опфатени со соодветните одредби. За повеќе информации за ова прашање види Резиме на СИГМА за јавните набавки 5, *Разбирање на финансиските прагови на ЕУ*.

Во директивите се прави важна разлика помеѓу „договори“ и „концесии“, односно концесиите се третираат различно од договорите. Посебна директива, Директивата за концесии, ги опфаќа концесиите за работи и услуги со определена вредност⁵. За повеќе информации за концесиите види Резиме на СИГМА за јавните набавки 18, *Концесии и ЈПП*, и Резиме на СИГМА за јавните набавки 31, *Директиви на ЕУ од 2014 година: Концесии*.

¹ Директива 2014/24/ЕУ за јавни набавки и за укинување на Директива 2004/18/ЕЗ, 26 февруари 2014 година.

² Директива 2014/25/ЕУ за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и поштенски услуги и за укинување на Директива 2004/17/ЕЗ, 26 февруари 2014 година (Секторска директива).

³ Во ова Резиме на СИГМА за јавните набавки, поимот „директиви“ се однесува на Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор и на Секторската директива.

⁴ Договор за функционирањето на Европската унија – консолидирана верзија на Договорот за функционирањето на Европската унија, *Службен весник на Европската унија* С 326, 26 октомври 2012 година. Во резимето за јавните набавки на Договорот се упатува со кратенките „ДФЕУ“ или „Договорот“.

⁵ Директива 2014/23/ЕУ за доделување на договори за концесии, 26 февруари 2014 година.

Заеднички карактеристики: Има неколку општи карактеристики кои се заеднички за сите видови договори опфатени со директивите.

Директивите се применуваат на договори за финансиски интерес склучени во писмена форма меѓу економскиот оператор и договорниот орган, на следниов начин:

- Договорот мора да се склучи за паричен интерес, односно за пари или парична вредност. Мора да има финансиски надоместок, без разлика кој е начинот на исплата.
- Договорот мора да биде во писмена форма. Кога договор што е опфатен со директивите не е во писмена форма, иако ова е многу неверојатен случај, тој ќе подлежи на општата примена на правилата содржани во Договорот.
- Договорот мора да се склучи помеѓу две страни: економскиот оператор и договорниот орган.

Кога настанува договор?

Обично, не е тешко да се идентификува договорот во случаи кога се доделува нов договор. Меѓутоа, понекогаш, оваа идентификација не е очигледна. На пример, постојниот договор може да се измени или обнови. Договорот може да се измени и во текот на неговото спроведување. Сите овие ситуации резултираат со нови обврски меѓу страните и може да ги променат условите на првичниот договор.

Ако резултатот од промените е толку обемен што обновениот или изменетиот договор суштински се разликува од првичниот договор, тогаш може да се воспостави нов договор. Ако има нов договор и присутни се сите елементи на договор, тогаш договорот треба да подлежи на правилата за јавни набавки, односно мора да се додели во согласност со одредбите од директивите. Оваа обврска значи дека едноставното продолжување, обновување, па дури и измена може да не бидат дозволени ако се прават без постапка за јавна набавка. За повеќе информации во врска со измените на договорите, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 38, *Измени на договорот*.

Споредба на договорите за јавна набавка на работи, стоки и услуги

Што е договор за јавна набавка на работи? Договорите за јавна набавка на работи се дефинираат како оние договори чиј предмет е:

- само изведување активности на градење или проектирање и изведување на градба поврзани со една од активностите наведени во Анекс II од Директивата (Анекс I од Секторската директива);
- изведување на активности на градење или проектирање и изведување на градба;
- реализирање, со какви било средства, на градба која одговара на барањата утврдени од договорниот орган кој има одлучувачко влијание за видот или проектирањето на градбата.

Можноста за вклучување на проектирање во договор за јавна набавка на работи значи дека договорите за „проектирање и градежни активности“ може да се опфатат со дефиницијата за договор за јавна набавка на работи. На пример, оваа дефиниција може да вклучува договори кои опфаќаат планирање и финансирање на проект, како и негова реализација. Кога договорите за проектирање и градежни активности се доделуваат одделно, услугите на проектирање би биле услуги кои се опфатени со правилата за јавните набавки поврзани со услугите или, од друга страна, тој договор би можел да се додели преку конкурс за избор на идејно решение.

Во однос на вториот дел од дефиницијата, „градба“ претставува резултат од градежни или проектантски работи, којашто земена како целина е доволна сама по себе да исполни одредена економска и техничка функција. Оваа дефиниција е релевантна поради повеќе причини, особено во контекст на реализирање на градбата со какви било средства и за проценка на вредносните прагови и, следствено, кога се одлучува дали единечна набавка за работи е поделена со цел договорите да бидат под релевантниот вредносен праг.

Што е договор за јавна набавка на стоки? Дефиницијата за стоки е поедноставна отколку дефиницијата за работи или услуги. „Договорите за јавна набавка на стоки“ се дефинираат како договори чија цел е набавка, закуп, изнајмување или купување со одложено плаќање, со или без опција за купување на производи. Покрај тоа, испораката на овие производи може да вклучува активности на поставување и инсталација.

Производите опфатени со директивите може да се видат во различните номенклатури кои се користат за да се опишат производите за целите на објавување. На пример, видете го Општиот поимник за јавни набавки (ОПЈН).

Што е договор за јавна набавка на услуги? Поимот „договор за јавна набавка на услуги“ во суштина се однесува на договор за обезбедување услуги кои не се работи. Одреден број услуги се конкретно исклучени, главно бидејќи не се соодветни за набавка според правилата утврдени со директивите. Доделувањето на други услуги е регулирано со директивите, но во помал степен („олеснителен режим“).

Договор за јавна набавка на услуги – олеснителен режим: Со директивите се отстрани разликата меѓу приоритетни и неприоритетни услуги, како што е утврдено во директивите за јавни набавки од 2004 година⁶. Како резултат на тоа, целосната примена на директивите е проширена на одреден број услуги. Меѓутоа, одредени категории на услуги, имено услугите кои се нарекуваат „услуги за лица“, како што се одредени социјални, здравствени и образовни услуги, се обезбедуваат во рамки на определен контекст, кој варира меѓу земјите-членки поради нивните различни културни традиции, а кои поради нивната природа имаат ограничена прекугранична димензија. Поради тоа, во директивите се воспостави посебен олеснителен режим за доделување договори за такви услуги, со праг од 750.000 евра (1.000.000 евра во случај на секторски опфатени дејности), што е многу повисок од прагот кој се применува за целосно опфатените услуги.

Услугите кои се регулирани на овој начин се наведени во Анекс XIV од Директивата и во Анекс XVII од Секторската директива.

Листата на таквите услуги вклучува, на пример:

- здравствени, социјални и поврзани услуги;
- административни, социјални, образовни, здравствени и културни услуги;
- услуги за задолжително социјално осигурување;
- хотелски и ресторански услуги;
- правни услуги, доколку не се целосно исклучени од директивите;
- услуги за истрага и безбедност;
- меѓународни услуги;

⁶ Директива 2004/18/ЕЗ за усогласување на постапките за доделување на договори за јавни набавки на работи, договори за јавни набавки на стоки и договори за јавни набавки на услуги, 31 март 2004 година и Директива 2004/17/ЕЗ за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и поштенски услуги, 31 март 2004 година.

- поштенски услуги.

Овие услуги се наведени во анексите заедно со релевантните шифри од ОПЈН (Општиот поимник за јавни набавки).

Во директивите не е регулиран начинот на кој треба да се набавуваат услугите од олеснителниот режим. Земјите-членки имаат големо дискреционо право при организирањето на постапките за јавни набавки, доколку се почитуваат општите правила утврдени во членовите 74 до 76 од Директивата (членови 92 и 93 од Секторската директива). Овие општи правила се:

- Договорите со вредност еднаква или повисока од горенаведените прагови мора да се објават во *Службениот весник на Европската унија*, во форма на оглас за доделување на договор за јавна набавка или во форма на проширено претходно индикативно известување.
- Правилата мора да им овозможат на договорните органи да ја земат предвид специфичноста на предметната услуга.
- Известувањето за склучен договор треба да се објави во *Сл. весник на ЕУ*: меѓутоа, договорните органи може да ги групираат огласите и известувањата поврзани со таквите услуги и да ги објавуваат на квартална основа.
- Со правилата треба да се гарантира дека договорните органи ја земаат предвид потребата од обезбедување на квалитет, континуитет, пристапност, економичност, достапност и сеопфатност на услугите, како и специфичните потреби на различните категории корисници на услуги.

Класификација на договорите

Како се класифицира договор кога вклучува комбинација од различни елементи?

Договорите треба да се класифицираат како договори за работи, услуги или стоки бидејќи за различни видови договори се применуваат различни одредби од директивите. Може да настанат проблеми при одлучувањето како точно треба да се класифицира еден договор кога тој претставува комбинација од работи и/или стоки и/или услуги. Директивите содржат одредби за начинот на кој се решава овој проблем, на пример:

Договори за целосно регулирани услуги и договори за услуги опфатени со олеснителниот режим – тест за определување на вредноста: Директивите применуваат експлицитен тест за определување на вредноста за договорите за услуги кои ги содржат двата вида услуги. Договорите треба да бидат за целосно регулирани услуги ако вредноста на таквите услуги е поголема од вредноста на услугите кои се опфатени со олеснителниот режим. Договорите треба да бидат опфатени со олеснителниот режим ако вредноста на делумно регулираните услуги е поголема од вредноста на целосно опфатените услуги.

Стоки/услуги – тест за определување на вредноста: Договорите кои содржат елементи и на стоки и на услуги главно треба да се третираат како еден или друг вид на договор во зависност од вредноста претставена со секој елемент.

Договорот треба да се смета за договор за услуги кога вредноста на извршените услуги е поголема од вредноста на обезбедените производи. Кога вредноста е еднаква, договорот се доделува во согласност со одредбите кои се применливи за видот на набавката кој го карактеризира главниот предмет на релевантниот договор. Со дефиницијата не се прави разлика меѓу целосно регулирани услуги и услуги од олеснителниот режим, со тоа што кога вредноста на неприоритетните услуги во комбиниран договор е поголема од вредноста на стоките целиот договор треба да се третира како договор за услуги од олеснителниот режим.

Работи/услуги – тестирање на главен предмет: Во случај на работи и услуги, директивите не обезбедуваат тест за определување на вредноста, туку вклучуваат тест базиран на главниот предмет од договорот.

Работи/стоки: Според директивите, договорите за стоки кои исто така опфаќаат, како секундарен елемент, активности на поставување и инсталација, се дефинираат како договори за јавна набавка на стоки. На пример, во случајот со набавка на кран што треба да се инсталира на пристаниште, предмет на договорот е набавка на кран, а не работите потребни за истиот да се постави, дури и ако таквите работи се од значителен обем.

Ова тестирање на „главниот предмет“, со кое се претставува начинот на кој треба да се прави разлика меѓу договорите за работи и услуги, се чини дека се применува дури и ако вредноста на услугите за поставување или инсталација е поголема од вредноста на самите стоки, бидејќи ова е тестирање базирано на предметот на договорот, а не тестирање базирано на вредноста кое се применува за разграничување помеѓу стоките и услугите.

Покрај тоа, директивите содржат и одредби кои се однесуваат на комбинирани договори, вклучувајќи и договори кои потенцијално потпаѓаат под повеќе од еден режим (класичниот јавен сектор и концесиите или класичниот јавен сектор и секторски опфатените дејности). Во случај на комбиниран договор што содржи елементи на договори за јавна набавка на стоки, работи и услуги и концесии, комбинираниот договор треба да се додели во согласност со одредбите од Директивата ако делот од комбинираниот договор што претставува договор опфатен со Директивата е еднаков или поголем од релевантниот праг за примена на Директивата.

Во однос на договорите кои за главен предмет имаат набавка опфатена со Директивата, како и набавка во врска со дејност што подлежи на Секторската директива, се применуваат следните правила, а ако различните делови од даден договор *можат објективно да се одделат*, договорните субјекти може да изберат една од двете опции:

- доделување на поединечни договори за поединечните делови, или
- доделување на еден договор.

За првата опција, одлуката за тоа кој правен режим се применува за кој било од поединечните договори треба да се донесе врз основа на карактеристиките на засегнатиот поединечен дел. За втората опција, ако договорниот субјект одлучи да додели еден договор, Секторската директива се применува за добиениот комбиниран договор, независно од вредноста на деловите кои инаку би биле регулирани со различен правен режим и независно од тоа на кој правен режим инаку би подлежеле овие делови.

Во случај кога различни делови од даден договор *објективно не може да се одделат*, применливиот правен режим се утврдува врз основа на главниот предмет на тој договор.

Дали има други видови договори што подлежат на директивите?

Субвенционирани договори: Директивата, исто така, се применува на договори за субвенционирани работи и договори за субвенционирани услуги. Директивата ги опфаќа овие договори само ако тие се директно субвенционирани од страна на договорниот орган и ако нивната вредност ги надминува праговите од Директивата кои се применуваат за работите и за услугите. Покрај тоа, субвенционираниите работи се опфатени само ако се однесуваат на градежните активности наведени во Анекс II од Директивата: градежни работи за болници; капацитети за спортски и рекреативни активности; училишни и универзитетски објекти; како и објекти што се користат за административни цели. Доколку договорните органи кои ги обезбедуваат субвенциите самите не доделуваат субвенционирани договори или кога тој

договор го доделуваат во име и за сметка на други субјекти, тие треба да обезбедат усогласеност со Директивата во постапката за доделување.

Конкурси за избор на идејни решенија: Директивата, исто така, содржи и одделни, општи правила коишто се применуваат за конкурсите за избор на идејно решение. Конкурсите за идејни решенија се однесуваат на постапки кои им овозможуваат на договорните органи да обезбедат план или проект, кои треба да ги избере независна жири комисија откако ќе бидат ставени на конкурс, со или без доделување на награди. Конкурсите за избор на идејни решенија најчесто, но не и исклучиво, се организираат во областите на просторно планирање, архитектура, инженерство или обработка на податоци.

Често поставувано прашање 1:

Што е договор за ЈПП? Кратенката ЈПП се однесува на „јавно-приватно партнерство“. Нема една или едноставна дефиниција на договор за ЈПП, бидејќи тој поим опфаќа повеќе различни видови договори и други модели за испорака. ЈПП обично вклучува аранжман во согласност со кој договорниот орган (јавниот сектор) склучува договор со организација од приватниот сектор за обезбедување на инфраструктурни или јавни услуги. Структурата може да биде договорна или институционална, притоа институционалната структура вклучува формирање на компанија со заедничко вложување или друга организација со заедничко вложување каде што учествуваат и договорниот орган и партнерот од приватниот сектор за да ги обезбедат инфраструктурата или услугите.

Клучна карактеристика на ЈПП е споделувањето или преносот на ризикот на партнерот од приватниот сектор и тоа што ЈПП често, но не секогаш, се склучува на долгорочна основа. Во ЈПП има различни начини за плаќање и финансирање. Плаќањата може да ги врши договорниот орган или да произлегуваат од трети лица, како што се корисниците на објектите или од комбинирани извори. Финансирањето може да произлезе од договорниот орган, од лице од приватниот сектор или од надворешни финансиери, како што се банките или комбинирани извори.

Голем број договори за ЈПП ќе подлежат на целосна примена на Директивата, а некои може да подлежат на Директивата за концесии. Види често поставувано прашање 2 за коментари во врска со договорите за концесии.

Често поставувано прашање 2:

Што е концесија? Дали е опфатена со директивите? Концесијата претставува договор од ист вид како договорите дефинирани во директивите, со тоа што надоместокот за работите или услугите кои треба да се извршат, на пример, се состои само од правото на користење на работите или услугите или од ова право заедно со плаќање.

За аранжманот да се класифицира како концесија, концесионерот мора да го прифати оперативниот ризик при користењето на таквите работи или услуги, за да ја добие можноста да оствари добивка преку користењето на „услугите“. Концесиите понекогаш може да се класифицираат како форма на ЈПП.

Концесиите се користат, на пример, за реализација и финансирање на големи инфраструктурни проекти, а особено за изградба на патна мрежа, мостови или тунели, кога концесионерот добива надоместок преку патарината што ја наплаќа од корисниците. Меѓутоа, тие се користат и само за стопанисување и одржување (наместо изградба) на објекти од страна на концесионерите, како во случај кога на операторот му се дава концесија да стопанисува со постојна железница или со подземна железничка инфраструктура. Првиот вид на концесии се примери за концесии за работи, а вториот вид се пример за концесии за услуги.

Концесиите за јавни работи и концесиите за јавни услуги се целосно разгледани во

Директивата за концесии.

За дополнителни информации, види:

Резиме на СИГМА за јавните набавки 18, *Концесии и ЈПП*

Резиме на СИГМА за јавните набавки 31, *Директиви на ЕУ од 2014 година: Концесии*

Исклучоци

Дури и кога договорите потпаѓаат во рамки на општата дефиниција за договор за јавна набавка, некои од овие договори ќе бидат исклучени од опфатот на директивите поради повеќе причини. Некои договори се исклучени од опфатот бидејќи, поради својата природа, не се соодветни за конкуренција. Одредени исклучувања од примената важат само за конкретен вид договори. Некои договори се исклучени од опфатот бидејќи властите сакаат да ги исклучат од конкуренција поради одредени причини. Исто така, постои и категорија на „резервирани“ договори за кои, иако не се исклучени, се користи повластениот третман.

Исклучоци од примената поради природата на договорот

Договори за купување земјиште: Со директивите се исклучуваат од нивната примена договорите за купување или изнајмување, со какви било финансиски средства, на земјиште, постојни објекти или друг недвижен имот, или за стекнување права на нив. Овие договори се исклучени од примената бидејќи се однесуваат на недвижен имот што, секако, зависи од географската локација. Во суштина, таквите договори се реализираат на локалните пазари и предметот на тие договори, генерално, исклучува секаков реален изглед за прекугранична конкуренција.

Важно е да се забележи дека договорите за развој и други видови зделки за имот не мора да спаѓаат под овој исклучок, најчесто поради тоа што како дел од севкупниот аранжман се доделува договор за јавна набавка на работи.

Исклучоци од примената кои се однесуваат конкретно на услуги: Овие исклучоци се применуваат во конкретни околности, врз основа на доделувањето на ексклузивни права на одредени органи да вршат одредени услуги или врз основа на природата на одреден број посебни услуги, како што се:

- договори за услуги што се обезбедуваат врз основа на ексклузивни права;
- радиодифузен материјал и време;
- услуги на арбитража и помирување;
- одредени правни услуги;
- одредени финансиски услуги;
- заеми;
- услуги на истражување и развој освен оние кои се целосно надоместени од страна на договорниот орган, каде придобивки стекнува само договорниот орган за нивно користење при вршењето на своите работи;
- договори за вработување;
- услуги поврзани со цивилна одбрана, цивилна заштита и спречување на опасности;
- некои договори за истражување и развој;
- услуги за политички кампањи кои ги доделуваат политичките партии во контекст на изборни кампањи;

- електронски комуникациски услуги;
- услуги за јавен превоз со железница или метро.

Исклучоци по избор

Овие исклучоци се однесуваат на набавки на воена опрема, набавки за кои е потребна тајност, и набавки кои, со договор, подлежат на различни правила за јавни набавки. Сите три вида на исклучоци се во согласност со Директивата.

Набавки во одбранбениот сектор: Одредени договори кои се доделени во областа на одбраната и безбедноста се опфатени со Директивата за јавни набавки во областа на одбраната и безбедноста⁷ или се исклучени од неа врз основа на определена одредба во оваа директива.

Договори за кои е потребна тајност: Директивите не се применуваат за договори за јавна набавка 1) кои се прогласени за тајни; или 2) чие спроведување мора да биде придружено со посебни безбедносни мерки во согласност со законите, прописите или административните одредби кои се во сила во релевантната земја-членка; или 3) кога заштитата на основните интереси на државната безбедност не може да се гарантира со помалку интрузивни мерки, на пример, со наметнување на барања предвидени за заштита на доверливата природа на информациите кои се достапни од страна на договорниот орган.

Договори кои се регулирани со други правила: Директивите не се применуваат за договори кои се регулирани со различни процедурални правила и кои се доделуваат:

- во согласност со правен инструмент со кој се креираат меѓународни обврски, како што е меѓународен договор, склучен во согласност со Договорот, меѓу земја-членка и една или повеќе трети земји или нивни единици и кои опфаќаат работи, стоки или услуги наменети за заедничко спроведување или користење на проект од државите-потписнички;
- во согласност со одредена постапка на меѓународна организација, како што се Обединетите нации, Европската банка за обнова и развој или Светска банка.

Подеднакво, Директивата не се применува за договори за јавна набавка и конкурси за избор на идејно решение кои договорниот орган ги доделува или ги организира во согласност со правилата за јавни набавки утврдени од страна на меѓународна организација или меѓународна финансиска институција ако таквите договори и конкурси за избор на идејно решение се целосно финансирани од таа организација или институција. Во случај на кофинансирање, каде што средствата во најголем дел потекнуваат од меѓународна организација или инструмент, страните во договорот треба да се договорат за применливите постапки за јавни набавки.

Интерно доделување на договори за јавни набавки

Судот на правдата на Европската унија (СПЕУ), со текот на годините, има создадено судска практика поврзана со условите според кои договорните органи може директно да доделуваат договори на други правни лица без да ги следат постапките за јавни набавки. Условите според кои тоа е можно се објаснети во опсежната судска практика на СПЕУ и се консолидирани во форма на одредби во Директивите од 2004 година, насловени како „договори за јавни набавки помеѓу субјекти во јавниот сектор“.

⁷ Директива 2009/81/ЕЗ за усогласување на постапките за доделување на одредени договори за јавна набавка на работи, договори за јавна набавка на стоки и договори за јавна набавка на услуги од договорни органи или субјекти во областа на одбраната и безбедноста и за изменување на Директивите 2004/17/ЕЗ и 2004/18/ЕЗ, 13 јули 2009 година.

За повеќе информации во врска со овој исклучок, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 39, *Интерно доделување на договори за јавни набавки*.

Резервирани договори

Директивите предвидуваат категорија на „резервирани“ договори, кои не се исклучени од опфатот на Директивата, но подлежат на посебни услови за прифатливост на учесниците. Земјите-членки на ЕУ може да го задржат правото на учество во постапки за доделување договор за јавна набавка во врска со работилници за социјално загрозени групи на економските оператори чија главна цел е социјалната и професионална интеграција на лицата со посебни потреби и лицата во нерамноправна положба или може да предвидат таквите договори да се извршуваат во контекст на програми за вработување на социјално загрозени групи, каде најмалку 30% од вработените во таквите работилници, економски оператори или програми се лица со посебни потреби и лица во нерамноправна положба.

Со директивите се вовеле нова категорија на резервирани договори за одредени услуги.

Земјите-членки можат да предвидат дека договорните органи може да го задржат правото за организации да учествуваат во постапки за доделување на договори за јавни набавки исклучиво за оние здравствени, социјални и културни услуги кои се наведени со упатување на шифрите од ОПЈН во член 77 од Директивата.

Времетраењето на резервираните договори не може да биде подолго од три години.

Организациите кои се квалификувани да учествуваат во постапката за доделување на резервиран договор мора да ги исполнат сите услови наведени подолу:

- Нивната цел мора да биде исполнувањето на мисијата на јавните услуги поврзана со обезбедувањето на горенаведените услуги.
- Добивката треба да се реинвестира во насока на остварување на целта на организацијата, притоа секоја распределба или прераспределба на добивката треба да се врши според учеството.
- Управувачката или сопственичката структура на организациите кои го извршуваат договорот треба да се заснова на сопственоста на вработените или на начелата на учество, или да налага активно учество на вработените, корисниците или на заинтересираните страни.
- Организацијата не смее да добила договор за релевантната услуга од засегнатиот договорен орган во согласност со оваа постапка во последните три години.

За повеќе информации во врска со резервираните договори, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 14, *Вклучување на социјалните аспекти во јавните набавки*.

Секторски дејности

Исклучоци од примената карактеристични за секторски опфатените дејности

Секторската директива пропишува исклучоци од примената карактеристични за секторот во повеќе секторски опфатени дејности, врз основа главно на степенот на конкуренција на тие пазари. Примерите за овие исклучоци вклучуваат договори за набавка на гориво за производство на енергија и договори за набавка на вода.

Секторската директива, исто така, содржи и механизам на општи исклучоци за дејности кои се изложени на конкуренција на пазари до кои пристапот не е ограничен.

Секторската директива содржи и пакет на други исклучоци за секторски опфатените дејности, вклучувајќи:

- **Дејности надвор од Европската унија:** Секторската директива не се применува за договори доделени од страна на договорни субјекти за цели различни од извршувањето на нивните соодветни дејности или за извршување на такви дејности во трета земја, под услови кои не вклучуваат физичка употреба на мрежа или географска област во Европската унија.
- **Исклучок од примената за поврзани друштва:** Кога „друштвата“ се состојат од повеќе друштва во заедничка сопственост или друштва кои се меѓусебно зависни, Секторската директива предвидува посебен исклучок за набавки извршени помеѓу тие друштва, што подлежи на одредени услови. Таквите набавки се третираат како „интерни“ договори, познати како трансакции внатре во групата. Исклучените договори, што подлежат на одредени услови, се оние кои се доделени на поврзани друштва чија основна цел е да дејствуваат како централни даватели на услуги за групата во која припаѓаат, наместо комерцијално да ги продаваат своите услуги на отворениот пазар.

Набавки за повторна продажба или изнајмување: Секторската директива ги исклучува од својот опфат на примена сите договори кои се доделени за повторна продажба или изнајмување на трети лица. Овој исклучок од примената е наменет да ги вклучи договорите за јавна набавка на стоки кога договорниот субјект има намера да ја продаде или изнајми купената опрема на конкурентен пазар. Овие договори ќе бидат исклучени од примената единствено ако договорниот субјект нема посебни или ексклузивни права за продажба или изнајмување на предметот на таквите договори и ако други субјекти можат да ги продаваат или изнајмуваат истите стоки според истите услови како и договорниот субјект.

Дополнителни информации

Публикации

СИГМА (2015), *Прирачник за обука за јавните набавки – Модули Г3 и Г4*, издание на ОЕЦД, Париз, <http://www.sigmaxweb.org/publications/public-procurement-training-manual.htm>

СИГМА (2014), *Избрани пресуди на Судот на правдата на Европската унија за јавни набавки (2006-2014)*, издание на ОЕЦД, Париз, <http://www.sigmaxweb.org/publications/Judgements-CourtJustice-31July2014-MKD.pdf>

Резимеа за јавните набавки

<http://www.sigmaxweb.org/publications/key-public-procurement-publications.htm>

СИГМА (2016), *Интерно доделување на договори за јавни набавки*, Резиме 39, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2014), *Директиви на ЕУ: Концесии*, Резиме 31, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2014), *Директиви на ЕУ: Набавки во класичниот јавен сектор и во секторски опфатените дејности*, Резиме 30, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Концесии и ЈПП*, Резиме 18, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2011), *Јавни набавки во областа на одбраната*, Резиме 23, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Вклучување на социјалните аспекти во јавните набавки*, Резиме 14, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Набавки од договорни субјекти во секторски опфатените дејности*, Резиме 16, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Разбирање на финансиските прагови на ЕУ*, Резиме 5, издание на ОЕЦД, Париз

Други извори

Избрана судска практика на ЕСП: C-107/98 *Teckal*, C-399/98 *Ordine degli Architetti u други*, C-26/03 *Stadt Halle u RPL Lochau*, C-220/05 *Auroux u други*, C-451/08 *Helmut Müller*, C-337/05 *Комисијата против Италија*, C-157/06 *Комисијата против Италија*, C-382/05 *Комисијата против Италија*, C-226/09 *Комисијата против Ирска*, C-197/11 *Libert u други*, http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/